

DR. MAHFİ EĞİLMEZ

Ekonominin Temelleri

[KAVRAMLAR ve KURUMLAR]

Remzi Kitabevi

MAHFI EĞİLMEZ İstanbul'da doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat ve Maliye Bölümü'nü bitirdi. Gazi Üniversitesi'nde kamu maliyesi alanında doktora yaptı. Maliye müfettiş muavini olarak başladığı kamu kesiminden, Hazine müsteşarıyken istifa ederek ayrıldı. Özel sektörde finans kuruluşlarında üst düzey yönetici olarak görev yaptı. İstanbul Bilgi Üniversitesi ve Kadir Has Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak ders verdi. *Yeni Yüzyıl* ve *Radikal* gazetelerinde köşe yazıları yazdı. CNBCe ve NTV televizyonlarında program yaptı. Altınbaş Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapıyor, www.mahfiegilmez.com blog'unda 'Kendime Yazılar' adıyla yazılar yayınlıyor ve Hitit tarihi üzerine çalışmalarını sürdürüyor.

Mahfi Eğilmez'in ayrıca yayınlanmış 18 kitabı var.

DR. MAHFİ EĞİLMEZ

**EKONOMİNİN
TEMELLERİ**
(Kavramlar ve Kurumlar)

Remzi Kitabevi

EKONOMİNİN TEMELLERİ / Mahfi Eğilmez

© Remzi Kitabevi, 2019

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Nesrin Arslan

Kapak: Keremcan Gümüştaş

ISBN 978-975-14-1912-5

BİRİNCİ BASIM: Ağustos 2019

Kitabın basımı 5000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika No: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika No: 12068 / Tel (212) 629 0615

Cilt: Çifçi Mücellit, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

5. Cad. No: 24-25 Bağcılar-İstanbul

Tel (212) 629 4783

Önsöz

Ekonomi biliminin kullandığı kavramların ve ekonomiyle ilgili kurumların çoğu, günlük yorumlarda, tartışmalarda, sunumlarda ismen ya da kısaltmalarla ifade edilip geçilir. Sunumu yapan, yazıyı yazan kişi bu kavram ve kurumları karşı tarafın bildiğini varsayar. Mesela çoğu kez “PMI endeksi yükselmiş” veya “GSYH büyümesi gerilemiş” ya da “enflasyon düşüşe geçmiş” şeklindeki ifadelerle yetinilir. Oysa birçok kişi için bu ifadelerde geçen temel sözcükler birer bilmece gibidir. “PMI endeksi yükselmiş” dediğimizde PMI endeksinin ne olduğunu bilmeyen kişi bu yükselişin iyi bir şey mi kötü bir şey mi olduğunu anlamaz.

Ekonomi öğrenmeye çalışanlar için de birçok kavram ve kurum tam olarak öğrenilinceye kadar yine birer bilmece gibi görünür. Ex-ante, ex-post, zaman birimi başına, marjinal teknik ikame oranı gibi ekonomi bilimine özgü kavramlar tam olarak hazmedilinceye kadar her defasında dönüp bakılması gereken kavramlar gibi durur.

Bu kitap iki amaç taşıyor. İlk olarak ekonomideki temel kavram ve kurumları ait oldukları gruplar içinde ele alıp açıklamak ve bu yolla kitabı okuyanların ekonomideki tartışmaları, güncel ekonomiyi çok daha kolay izlemelerini sağlamak. İkinci olarak çeşitli sınavlara hazırlananlara ekonomi alanında bilinmesi gereken temel kavram ve kurumları aktararak gelecek soruları yanıtlamalarına yardımcı olmak.

Kitabın, ekonomi konusunda düşünen, yazan, çizen ve çalışanların ellerinin altında bulundurmak isteyecekleri bir referans kitap görevi göreceğini düşünüyorum.

Kitabın içindekiler sayfaları iki bölümden oluşuyor. İlk kitaptaki akışa uygun olarak sıralı içindekiler tablosu, ikincisi ise kavram ve kurumların alfabetik olarak sıralandığı içindekiler tab-

losu. Alfabetik sıralama; bir kitap veya makale okurken, bir tartışma izlerken orada geçen bir kavramı bulup hemen göz atmak imkânı sağlamak için eklendi.

İçindekiler

(SAYFA SIRALI)

BİRİNCİ BÖLÜM

Ekonomi ya da İktisat 27

Ekonomi 27; Ekonomi ile İktisadın Farkı Var mı? 28; Ekonomi Hangi Bilim Dalıdır? 28; Her Ekonomi Okuyan İktisatçı Olabilir mi? 29; Reel ve Finansal Ekonomi 29; Ekonomideki En Temel Bilgi 30; Analiz 30; Analiz Yapabilmenin Koşulları 31; Neden-Sonuç İlişkisi 32; Sentez 32; Soyutlama 33; Varsayım 34; Fonksiyonel İlişki 34; Ex-ante 35; Ex-post 35; Değişken 36; Değişken Çeşitleri 36; Zaman Birimi Başına 37; Ceteris Paribus 37; İstekler Gerçekten Sonsuz mudur? 38; Mikroekonomi – Makroekonomi 38; Ekonominin Amacı 38; Pozitif Ekonomi – Normatif Ekonomi 39; İstatistik, Ekonomide Nasıl Kullanılır? 39; Matematiksel Ekonomi 41; Ekonometri 41; Muhasebe 42; İktisatçıların Tahminleri Niçin Tutmaz? 42

İKİNCİ BÖLÜM

Ekonomide Temel Kavramlar 44

Gelir 44; Evrensel Temel Gelir 44; Servet 45; Emek 45; Ücret 46; Asgari Ücret 46; Sermaye 48; Finans Biliminde Sermaye 48; Faiz 48; Riba 49; Girişim (Teşebbüs) ve Girişimci (Müteşebbis) 49; Kâr 50; Doğal Kaynaklar 50; Rant ve Rantiye 50; Rant Benzeri (Quasi Rent) 52; Değer 52; Değeri Ne Belirler? 52; Artı Değer 53; Tüketim 53; Otonom ve Uyarılmış Tüketim Harcaması 54; Gösteriş Tüketimi 55; Tüketici 55; Üretim 55; Üretici 56; Tüketim mi Önemli Üretim mi? 56; Tasarruf 56; Yatırım 57; Talep 58; Talebin Oluşumu 58; Arz 58; Arzın Oluşumu 59; Fiyat 60; Fiyatın ve Piyasa Dengesinin Oluşumu 60; Talebin Fiyat Esnekliği 61; Talebin Gelir Esnekliği 62; Arz Esnekliği 63; Maliyetler 64; Alternatif Maliyet 65; Piyasa ya da Pazar 65; Mal 66; Düşük Mal 66; Hizmet 66; Faydanın Ölçülmesi 67; Üretici Artığı (Rantı) 67; Tüketici Artığı (Rantı) 67; Marjinal 68; Ortalama Tüketim Eğilimi 69; Ortalama Tasarruf Eğilimi 69;

Marjinal Tüketim Eğilimi 69; Marjinal Tasarruf Eğilimi 70; Marjinal Yatırım Eğilimi 71; Marjinal İthalat Eğilimi 71; Marjinal İkame Oranı 72; Marjinal Teknik İkame Oranı 73; Marjinal Vergi Eğilimi 74; Gelir Etkisi ve İkame Etkisi 74; Farksızlık Eğrisi Nedir Ne İşe Yarar? 74; Engel Kanunu 75; Ölçek Ekonomileri 76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ekonomiyle İlgili Çeşitli Konular 77

Ekonomide Dönemler 77; Konjonktür 77; Ekonomide Karşılaşılan Bazı Gecikmeler 78; Nominal Değer 78; Reel Değer 79; Verimlilik 79; Azalan Verimler Kanunu 80; Gelir Dağılımı 81; Karaborsa 82; İkame Malı 82; Monopol (Tekel) 83; Zincirleme Monopol 83; Monopson (Alıcı Tekeli) 83; Oligopol 83; Oligopson 84; Düopol ve Düopson 84; Monopollü (Tekelci) Rekabet 84; Narh Uygulaması 84; Taban ve Tavan Fiyat Uygulaması 85; Spekülasyon 85; Özelleştirme 85; LIBOR 86; Kur Sepeti 86; Yastık Altı Birikimi 87; Piyasa Yapıcılığı 87; Ayrışma 88; Yapısal Reformlar 89; Maksimizasyon 89; Minimizasyon 89; Algoritma 90; Spread ya da Ek Faiz 90; Çarpan 90; Vergi Çarpanı 91; Denk Bütçe Çarpanı 91; Dış Ticaret Çarpanı 92; Hızlandırıcı 93; Takvim ve Mevsim Etkisinden Arındırma 93; Otomatik Stabilizatörler (Otomatik Dengeleyiciler) 94; Ekonomide Sızıntılar 94; Ekonomiye Enjeksiyonlar 95; Korumacılık 95; Tam Rekabetin Koşulları 96; Ahlaki Zafiyet 96

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ekonomik Sistemler ve Yaklaşımlar 97

Paradigma 97; Paradigma Değişikliği 97; Paradigma Felci 98; Ekonomide Yapısal Sorunlar 98; Türkiye Ekonomisinin Yapısal Sorunları 99; Gelenekçi Sistem 99; Feodal Ekonomik Yapı 100; Merkantilizm 100; Bulyonizm 101; Fizyokrasi 102; Sanayi Devriminin 4 Aşaması 102; Kapitalizm 102; Piyasa Ekonomisi 103; Kapitalizmin Çelişkili Dünyası 103; Klasik Ekonomi 105; Bırakınız Yapsınlar Yaklaşımı 105; Emperyalizm 106; Avusturya Ekonomisi Okulu 107; Sosyalizm 107; Keynesyen Ekonomi 107; Sosyal Demokrasinin Ekonomik Yaklaşımı 108; Karma Ekonomi 108; Neoliberalizm 109; Küreselleşme 110; Davranışsal Ekonomi 110; İçgüdüsel Ekonomi 110; Post Otistik Ekonomi 111; Ahbap Çavuş Kapitalizmi 112; Neoklasik Ekonominin Varsayımları Gerçek Yaşama Uygun mu? 112; Vergi Yapısındaki Bozukluğun Çözümü 113

BEŞİNCİ BÖLÜM

Hipotezler, Teoriler, Kanunlar 114

Arz Yönlü Ekonomi 114; Alternatif Ekonomi Politikaları 116; Alfred Marshall'ın Ekonomiye Katkısı 116; Keynes'in Ekonomiye Katkısı 117; Say ya da Mahreçler Kanunu 117; Gresham Kanunu 118; Dereğulasyon 118; Kaos Teorisi 119; Etkin Piyasalar Hipotezi 119; Heckscher-Ohlin Teorisi 120; Faktör Donatımı Teorisi 121; Uluslararası Faktör Fiyatları Eşitliğı Teoremi 121; Stolper-Samuelson Teoremi 121; Rybczynski Teoremi 122; Reel Konjonktür Teorisi 122; Dul Küpü Teorisi 122; İmkânsız üçleme 122; Oyun Teorisi 123; Cournot Modeli 125; Stackelberg Modeli 126; Sweezy Modeli 126; Pareto Optimallik Kriteri 128; Fayda-Maliyet Analizi 130; Ortodoks ve Heterodoks Yaklaşımlar 130; Yabancılaşma Kuramı 131; İthal İkamesi 131; Örümcek Ağı Teoremi 132; Asimetrik Bilgi 133; Wagner Yasası 134; Ricardo-Barro Denklik Hipotezi 134; Taylor Kuralı 135; Lucas Eleştirisi 135; Para Miktar Teorisi 136; Teoriler ve Hipotezler Değışirmi? 137; Görünmez El Diye Bir Şey Var mıdır? 137; Occam'ın (Okkamın) Usturası 138; Evrimci Ekonomi Teorisi 138; Ekonomi ile Psikolojinin Ortaklığı 139; Korumacılık Politikası 139; Kamu Tercih Teorisi 139; Tobin Q Oranı 140; Tüketim Sürüklenme Hipotezi 141; Anlık Hazzın Çekiciliğı Hipotezi 141; Okun Yasası 141; Beveridge Eğrisi 142; İçeridekiler-Dışarıdakiler Teorisi 142

ALTINCI BÖLÜM

Ekonomide Çelişkiler ve Sendromlar 144

Verimlilik Çelişkisi 144; Maliyet Çelişkisi 144; Phillips Eğrisi ve Enflasyon ile İşsizlik Çelişkisi 145; Kamu Açığı Çelişkisi 146; Orta Gelir Tuzağı 146; Değer Çelişkisi 147; İkarus Çelişkisi 147; Tasarruf Çelişkisi 148; Japon Sendromu 148; Leontief Paradoksu 149; Dunning-Krueger Sendromu 149; Huzur Çelişkisi 150; Ekonomide Safsata 150; Ekonomide Şehir Efsanesi 151; Ekonomide Komplö Teorileri 151; Tersine Seçim ya da Limon Sorunu 152; Slutsky Yaklaşımı 152

YEDİNCİ BÖLÜM

Üretim ve Sektörler 153

Üretim Faktörleri ve Gelirleri 153; Cobb-Douglas Üretim Fonksiyonu 153; İşletme 154; Batmasına İzin Verilemeyecek Kadar Büyük Kuruluşlar 154; Başa Baş Noktası Analizi 155; Kapatma Noktası 156; EbitDa 156; Doğal Tekel 157; Tarım Sektörü 157; Şeker Ekonomi-

si 157; Zeytin Ekonomisi 158; Sanayi Sektörü 158; Sanayileşmenin Yarattığı Çevre Sorunları 159; Feodalite 159; Sanayi Devrimi 160; Fordizm 160; Taylorizm 161; Endüstri 4.0 161; İnşaat Sektörü 162; Emlak Balonu 162; Kira Çarpanı 163; Yap-İşlet-Devret modeli 163; Enerji Politikası 164; Bor Madeni ve Türkiye 164; Türkiye’de Altın 165; Türkiye’de Petrol ve Doğalgaz 165; Hizmetler Sektörü 166; Türkiye’nin Turizm Varlığı 166; Turizmin Ekonomiye Katkısı 167; Spor Ekonomisi 168

SEKİZİNCİ BÖLÜM

GSYH, Büyüme 169

GSYH’nin Basit Anlatımı 169; GSYH’nin Hesaplanma Yöntemleri 169; Üretim Yöntemiyle GSYH Hesabı 170; Harcamalar Yöntemiyle GSYH Hesabı 171; Gelir Yöntemiyle GSYH Hesabının Özelliği 171; GSYH Hesaplarına Dahil Edilmeyen Unsurlar 171; GSYH ya da Ekonomide Denge 172; Akım ve Stok Değişkenler 173; Kamu Kesimi Dengesi ve Kamu Kesimi Borçlanma Gereği 173; Çıktı Açığı 174; Tüketim Fonksiyonu 174; Üretim Fonksiyonu 176; Ekonomik Büyüme 176; Büyüme, Kalkınma, Gelişme 177; Sermaye Hasıla Katsayısı 177; Harrod-Domar Büyüme Modeli 178; Solow Büyüme Modeli 178; İthal İkamesi Modeli 180; Satın Alma Gücü Paritesi 181; Kişisel Gelir Dağılımının Ölçülmesi 181; Yumuşak İniş 182; Ekonominin Isınması 182; Ekonominin Isınması Nasıl Sonuçlanır? 183

DOKUZUNCU BÖLÜM

İstihdam, İşsizlik 184

İşgücü 184; İstihdam 184; İşsiz 184; Tam İstihdam 185; İşsizlik Oranı 185; Geniş İşsizlik 186; Proletarya 186; Prekarya 187; Yüksek İşsizliğin Maliyetleri 187; Kıdem Tazminatı 188; İşsizlik Sigortası 188; Tarım Dışı İstihdam Verisi 189; Malthus’un Nüfus Teorisi 189; Yeni Malthusçuluk 189; İşsizlik Histerezisi 190

ONUNCU BÖLÜM

Enflasyon Çeşitleri ve Tanımları 192

Enflasyon 192; Manşet Enflasyon 192; Manşet Enflasyon Nasıl Hesaplanır? 193; Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi 193; Çekirdek Enflasyon 194; Deflatör 194; Açıklanan Enflasyon Oranlarına Neden İnanılmıyor? 195; Enflasyonun Yarattığı Maliyetler 196; Enflasyon Vergisi 196; Oranlarına Göre Enflasyon Türleri 197; Merkez Banka-

sı, Enflasyonda Hedefleri Niçin Tutturamıyor? 198; Türkiye'deki Enflasyonun Nedenleri 198; Enflasyonist ve Deflasyonist Açık 199; Bastırılmış Enflasyon 200; Enflasyon Beklentisi 201; Enflasyon Sarmalı 201; Enflasyon Katılığı 201; Sıfır Enflasyon ve Sıfır Faizli Ekonomi 202

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Kamu Maliyesi 203

Kamu Kesimi 203; Hazine ve Maliye Bakanlığı 203; Kamu Maliyesi 204; Kamu Mali Yönetim Şeması 204; Bütçe 205; Bütçe Çeşitleri 205; Genel Bütçeli İdareler 206; Özel Bütçeli İdareler 206; Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar 207; Sosyal Güvenlik Kuruluşları 207; Yerel Yönetimler 207; Kamu İktisadi Teşebbüsleri 208; Bütçe Dışı Fonlar 208; Döner Sermayeli Kuruluşlar 209; Bütçe Harcamalarının Çeşitleri 209; Bütçe ve Nakit Dengesi 209; Bütçe Hakkı 210; Finanse Edilebilir Bütçe Açığı 211; Fonksiyonel Bütçe 211; Program Bütçe 211; Sıfır Tabanlı Bütçe 212; Devri Bütçe 212; Mali Piyasa 212; Mali Sürüklenme 213; Dolaysız ve Dolaylı Vergiler 213; Vergide İstisna ve Muafiyet 214; Verginin Yerleşmesi 214; Verginin Yansıması 215; Vergi Cennetleri 215; Naylon Fatura 216; Kamu Yükümlülükleri 216; Kamu Borçlanması 217; Kamu Malları 217; Mali Illüzyon 218; Mali Anestezi 218; Muhtasar Beyanname 219; Kara Para Nedir? 219; İşsizlik Sigortası Fonu 220; Varlık Fonu 220; Türkiye Varlık Fonu 221; Amortisman 221

ON İKİNCİ BÖLÜM

Maliye Politikası 223

Maliye Politikası 223; Vergi Politikası 223; Harcamalar Politikası 224; Borçlanma Politikası 224; Mali Disiplin 225; Mali Kural 225; Dış Ticaret Politikası 226; Teşvik Politikası 226; Destekleme Politikası 226; Para ve Maliye Politikası Birbiriyle Çelişirse Ne Olur? 227; Jestiyon Yöntemi (Yönetim Dönemi) 227; Egzersiz Yöntemi (Hesap Dönemi Yöntemi) 227; Vergi İndirimleri Ekonomiyi Canlandırır mı? 228; Yeniden Yapılandırma 228

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hazine ve Hazine İşlemleri 230

Hazine 230; Borç Servisi 230; Kısa Vadeli Dış Borçlar 231; Gösterge Tahvil ve Gösterge Faiz 231; Borç Verilebilir Fonlar Piyasası 232; DİBS, Tahvil, Bono 232; Başa Başın Altında İhraç 232; Enflasyona Endeksli Tahvil 233; Hazine İhalesi 233; Tahvilin Fiyatı Artarsa Faizi Düşer 234; Brüt ve Net Dış Borç Stoku ve Dış Borç Yükü 234; Dış Borçlanmanın Etkinliği 235; Moratoryum 235; İç Borç Çevirme Oranı 236; Faiz ile Yatırım İlişkisi 236; Hazine Garantisi 237; Kamu Kesimi Borçlanma Gereği 237; Borcun Anapara ve Faizlerinin Geri Ödenmesi 238; Tahkim (Konsolidasyon) 238; Değiştirme (Tahvil, Konversiyon) 239; Erteleme ve Yeniden Finansman 239; Kamu Kesimi Borç Stoku ve Borç Yükü 240; Zaman ve Yer Uyumlandırması 240; Osmanlı Hazinesi 241; Hoş Olmayan Monetari Aritmetik 241; Hazine Borçlanma Limiti 242; Tek Hazine Hesabı 242; Hazine Niçin Dışarıdan Borçlanır? 243; Borç Swap'ı 243

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Para 245

Para 245; Paranın Üç Dönemi 245; Kâğıt Para 246; Fiat Para 246; Paranın Karşılığı Var mıdır? 247; Paranın Değerini Ne Belirler? 247; Rezerv Para 248; Likidite 248; Piyasada Ne Kadar Türk Lirası Var? 248; Emisyon 249; Marjinal Fonlama Oranı 249; Senyoraj 250; Merkez Bankası'nın Gerçek Faizi 250; Reeskont Kredisi ve Avans Faizi 250; Bir Ülke Parası Yabancı Paralara Karşı Niçin Değer Kaybeder? 251; Merkez Bankası Faizi Niçin Artırır ya da Düşürür? 251; Kaydi Para ya da Banka Parası 252; Paranın Dolanım Hızı 252; İnsanlar Niçin Para Tutarlar? 253; Piyasa Faizi Niçin Yükselir? 253; Monetarizm 254; Parasal Aktarım Mekanizması 254; Likidite Tuzağı 256; Faiz Artışıyla Paranın Değer İlişkisi 257; Faiz Artışı Ne Zaman Etkili Olur? 257; Türk Lirası Kullanımını Özendirme Niçin Koşulları 258

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

Para Politikası 259

Para Politikası 259; Para Politikasının Araçları 259; Para Politikası Kurulu 260; Finansal İstikrar 260; Sıkı Para Politikası 261; Gevşek Para Politikası 261; Faiz Politikası 262; Enflasyon Hedeflemesi 262; Merkez Bankası Müdahalesi 263; Makro İhtiyati Politikalar

263; Niceliksel Gevşeme 264; Niceliksel Sıkılaştırma 264; Faiz Artarsa mı Yoksa Düşerse mi Ekonomi Canlanır? 265; Beklenti Yönetimi 265; Kredi 266; Mevduat 266

ON ALTINCI BÖLÜM

Döviz 268

Parite 268; Kur ve Kur Rejimleri 268; Konvertibilite 269; Merkez Bankası'nın Rezervleri 269; Sıcak Para 270; Kur Savaşı 270; Sabit Kur, Dalgalı Kur 271; Çapraz Kur 271; Tam Sermaye Hareketliliği 272; Kısmi Sermaye Hareketliliği 272; Sermaye Kontrolü 272; Döviz (Kambiyo) Denetimi 273; Dolar Neye Göre Basılıyor? 273; Dünyada Ne Kadar Dolar Var? 274; Sabit Döviz Kuru Rejiminin Avantaj ve Dezavantajları 274; Sermaye Hareketlerinin Serbestliği 275; Konvertibilite, Para İkamesi ve Döviz Yaratma 275; Dolarizasyon 276; Döviz Swapı 276; TL Uzlaşmalı Vadeli Döviz Alım Satım İşlemleri 277; Devalüasyon ile Değer Kaybının Farkı 277; Döviz Kuru Nasıl Belirlenir? 277; Küresel Sistemin Parasal Mekanizması 278; Kur Geçişkenliği 278; 32 Sayılı Karar 279; SDR 279; Yuan Rezerv Para mı? 279; Döviz Rezervini Piyasaya Sürsek Kurları Düşüremez miyiz? 280; Nominal ve Reel Döviz Kuru 280; Reel Efektif Döviz Kuru 281

ON YEDİNCİ BÖLÜM

Ödemeler Dengesi 282

Ödemeler Dengesi 282; Cari İşlemler Hesabı 282; Birincil Gelir Hesabı 282; İkincil Gelir Hesabı 283; Sermaye Hesabı 283; Finans Hesabı 283; Doğrudan Yatırım 283; Portföy Yatırımları 284; Diğer Yatırımlar 284; Net Hata ve Noksan 284; Rezerv Varlıklar 284; Uluslararası Sermaye Hareketleri 285; Uluslararası Doğrudan Yatırımlar 285; Uluslararası Dolaylı Yatırımlar 285; Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımı 285; Portföy Yatırımı 286; Uluslararası Yatırım Pozisyonunu 286; Dış Ticaret Dengesi 287; İkiz Açık 287; J Eğrisi 288; Döviz Rezervi Belirleyicileri 288; Cari Açık ve Finansmanı 288; Devalüasyon ve Revalüasyon 289; Marshall-Lerner Koşulu 289

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

Dış Ticaret ve Yabancı Sermaye 291

İhracat Reeskont Kredisi 291; Şangay İşbirliği Örgütü 291; Dış Ticaret Hadleri 292; Uluslararası Mal ve Hizmet Ticareti 292; Tica-

ret Savaşları 293; Damping 293; Kazanç Artırıcı Dış Talep Yaratma Çelişkisi 294

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

Ekonomide Kriz ve Kriz Halleri 295

Kriz 295; Ekonomide Teşhis ve Tedavi 295; Deflasyon 296; Resesyon ve Resesyondan Çıkış Görünümleri 296; Depresyon 297; Stagflasyon 297; Slumpflasyon 298; Kaliforniya Sendromu 298; Ahlaki Risko 298; Küresel Krizden Çıkış ve Keynesyen Teori 299; Ekonomide Yeni Normal 300; Siyasal ve Ekonomik İstikrar 300; Hollanda Hastalığı 301; Küresel Kriz Niçin Çıktı? 302; Ekonomide Balon 302; Bu Kadar Olay Oluyor Niçin Kriz Çıkmıyor? 303

YIRMİNİNCİ BÖLÜM

Merkez Bankası ve Merkez Bankacılığı 304

Merkez Bankası 304; Merkez Bankasının Bağımsızlığı 304; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası 305; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın Hissedarları 306; Merkez Bankasındaki Rezerv Miktarı 306; Merkez Bankası Kamu Kurumlarına Neden Kredi Vermez? 306; Merkez Bankası Altın ve Döviz Rezervlerini Nasıl Muhafaza Etmektedir? 307; Merkez Bankası Faiz Oranlarını Belirlerken Neleri Dikkate Alıyor? 308; Merkez Bankası Kârının Ne Kadarı Hazineye Devredilmektedir? 308; Geç Likidite Penceresi 309; Döviz Depo İşlemi 309; Getiri Eğrisi 309; Merkez Bankası Faizinin Etkileri 311; Zorunlu Karşılıklar 312; Açık Piyasa İşlemleri (APİ) 312; Repo ve Ters Repo İşlemi 312; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nda Niçin İ Harfi Yoktur? 313; Merkez Bankası Amacına Ulaşabiliyor mu? 314; Açık Mektup 314; Sterilizasyon 315; TL Simgesi 315

YIRMI BİRİNCİ BÖLÜM

Piyasalar ve Piyasa İşlemleri 317

Emtia ve Emtia Piyasası 317; Altın 317; Petrol 318; Brent Petrol 318; Kaya Petrolü 319; Portföy 319; Risk ve Getiri Dengesi 320; BIST 100 Endeki 320; BIST 50, BIST 30 ve BIST 10 Borsa Endeksleri 321; CDS 321; Sigorta 322; Leasing (Finansal Kiralama) 322; Faktoring 323; Boğa ve Ayı Piyasası 323; Destek ve Direnç 324; Kur, Borsa, Faiz, Altın İlişkisi 324; Off Shore Bankacılık 325; Volatilite 325; Finansal Piyasaların Herkese Açık Hale Gelmesi 326; Fiyat Kazanç Oranı 326; Girişim Sermayesi 327; Halka Arz 327; Forex ve Forex Pi-

yasası 328; VIOP 328; İşletme Sermayesi 329; Finans 329; Fizibilitte 330; Tezgâhüstü Piyasa 331; Piyasa Aktörleri 331; Spekülasyon ve Manipülasyon Arasındaki Fark 331; Finansal Bulaşıcılık 332; Tüyo 332; Nörofinans 333; Altın Almak Yatırım mıdır? 333; Spot Piyasa 334; Bireysel Emeklilik Sistemi 334; Lot 335; Açığa Satış 335; Yukarı Adım Kuralı 336; Piyasa Kapitalizasyonu 336; EFT 337

YIRMİ İKİNCİ BÖLÜM

Finansal Kurumlar 338

Aracı Kurumlar 338; Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) 338; Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) 339; Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) 339; Borsa İstanbul (BIST) 339; Ticari Banka 339; Yatırım ve Kalkınma Bankaları 340; Katılım Bankaları 340; Sigorta Şirketi ve Sigorta Acentesi 341; Yatırım Fonları 341; Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı 341; Faktoring ve Forfaiting Şirketleri 342; Leasing Şirketleri (Finansal Kiralama) 342; Finansman Şirketleri 342; Varlık Yönetim Şirketleri 343; Yatırım Ortaklıkları 343; Risk Sermayesi Şirketleri 343

YIRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Finansal İşlemler ve Araçlar 344

Türev İşlemler ve Türev Ürünler 344; Carry Trade 344; Finansman Bonusu 345; Future İşlemleri 345; Yüzde 50 İlkesi 346; Altına Dayalı Kira Sertifikası ve Altın Tahvili 346; Kripto Para 346; Kripto Paraların Üstünlüğü ve Tehlikesi 347; Bitcoin 347; Blockchain 348; Varrant 348; Opsiyon 349; Tutsat (Mortgage) 349; Sukuk 350; Teknik Analiz 350; Arbitraj 351; Swift İşlemi 351; Ponzi Oyunu 351; Menkul Kıymetleştirme 352

YIRMİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Uluslararası Ekonomik Kuruluşlar 353

Bretton Woods Sistemi 353; Uluslararası Para Fonu (IMF) 353; Stand by Düzenlemesi 354; Dünya Bankası (IBRD) 354; Dünya Ticaret Örgütü (WTO) 355; Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) 355; Uluslararası Hesaplaşma Bankası (BIS) 355; Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) 356; Avrupa Yatırım Bankası (EIB) 356; İslam Kalkınma Bankası 356; G-8 357; G-20, 357; Dünyanın En Zengin Ülkeleri 358

YIRMI BEŞİNCİ BÖLÜM

Risk ve Kredibilite 359

Risk 359; Ülke Riski 359; Kur Riski 360; Sistematik Risk Çeşitleri 360; Sistematik Olmayan Risk Çeşitleri 361; Reyting Nedir? Nasıl Ölçülür ve Neye Yarar? 361; Yatırım Yapılabilir Ülke Statüsü 363; Kredi Derecelendirme Kuruluşları 363; Hedging 364; Boğa Tuzağı 364; Ayı Tuzağı 365; Açık Pozisyon 365; Risk Artışı Kimine Tehlike Kimine Fırsattır 366; Seçim Ekonomisi 366; Kayıt Dışılık 367

YIRMI ALTINCI BÖLÜM

Endeksler, Göstergeler 368

PMI Endeksi 368; MSCI Endeksi 368; Herfindahl-Hirschman Endeksi 369; ISM Endeksi 369; Big Mac Endeksi 370; Dolar Endeksi 370; Ticaret Ağırlıklı Dolar Endeksi 371; Case-Shiller Endeksi 371; Baltık Kuru Yük Endeksi 372; Tankan Endeksi 372; NAIRU 373; ZEW Endeksi 374; Dow Jones Sanayi Endeksi (DJIA) 374; NASDAQ Endeksi 374; DAX Endeksi 374; VIX Endeksi 375; ROK 375; Sermaye Yeterlilik Oranı 376; Sanayi Üretim Endeksi ve Hesaplaması 376; Tüketici Güven Endeksi ve Hesaplaması 376; Merkez Bankası Konut Fiyat Endeksi ve Hesaplanması 377; Banka Kredileri Eğilim Anketi 377; İktisadi Yönelim Anketi ve Reel Kesim Güven Endeksi 378; Ekonomik Güven Endeksi 378; Perakende Satış Endeksleri 379; Ciro Endeksleri 379; Dış Ticaret Endeksleri 380; Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi 380; Reel Efektif Döviz Kuru Endeksi 380; İmalat Sanayisi Kapasite Kullanım Endeksi 381; Konut Fiyat Endeksleri 381; Minsky Anı 382; Finansal Derinlik 382; Finansal Kaldıraç Oranı 383; Mali Baskınlık 383; Fed'in Bej Kitabı Nedir? 383; Benchmarking 384; Uluslararası Fisher Etkisi 384; Yaşam Memnuniyeti Araştırması 385; Sefalet Endeksi 385

YIRMI YEDİNCİ BÖLÜM

Dünyada Ekonomilerin Durumu 386

Küresel Ekonominin Büyüklükleri 386; Ekonomilerin Sınıflandırılması 386; ABD Ekonomisinin Durumu 387; Avrupa Ekonomisinin Durumu 387; Japon Ekonomisinin Durumu 387; Çin Ekonomisinin Durumu 388; Fed 388; Fed Faizi 389; Avrupa Merkez Bankası (ECB) 389; Türkiye Ekonomisinin Büyüklükleri 390; Türkiye'nin Nüfus Yapısı 390; Gini Katsayısı ve Türkiye'de Gelir

Dağılımı 390; ABD’de Devletin Kapanması 391; Kapütüasyonlar 391; Türkiye Niçin Kırılgan Beşli Arasında Yer Alıyor? 392

YIRMI SEKİZİNCİ BÖLÜM

Etkiler ve Beklentiler 393

Dışlama Etkisi 393; Yer Açma Etkisi 393; İçsel Artı Ekonomi 394; İçsel Eksi Ekonomi 394; Baz Etkisi 395; Uyarlanmış Beklentiler 395; Ekonomide Beklentiler Etkili midir? 396; Beklentilerin Ölçülmesinde Anketler 396; Beklenti Teorisi 397; Beklenti Tuzağı 397; Plasebo Etkisi 397; Piyasa Aldırmazlığı 398; Ekonomide Çıpa 398

Kaynakça 400

TABLULAR

Tablo 1: Türkiye GSYH’si (Milyar USD).....	40
Tablo 2: Talep Tablosu	59
Tablo 3: Arz Tablosu	59
Tablo 4: Arz Miktarı, Talep Miktarı ve Malın Fiyatı	60
Tablo 5: Dolar Karşısında Bazı Para Birimleri	88
Tablo 6: Oyun Teorisi: Mahpuslar Açmazı	125
Tablo 7: Üç Büyük Reyting Kuruluşunun Kullandığı Notlar	362

Dr. Mahfi Eğilmez bu kitapta, ekonominin temellerini oluşturan kavramları, hipotezleri, yaklaşımları, teorileri, endeksleri, göstergeleri ve kurumları ele alıyor. Ekonomiyle doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilenenlere, ekonomi derslerini izleyenlere olabildiğince basit bir biçimde temel bilgileri vermeyi amaçlıyor.

Ekonominin Temelleri, ekonomi öğrenenler için rehber niteliği taşımanın yanı sıra bu alanda belli bir düzeyde olanlar için de çeşitli kavram ve kurumları hatırlamak, bilgi tazelemek açısından bir referans kitabı olma özelliği taşıyor.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1912-5

9 789751 419125

KDV'den muaftr